

פרק כ"א – רקע לפר' רכב ובענה**1. גמ' יבמות עח**

ויאמר ה' אל שאול ואל בית הדמים על אשר המית הגבעונים, אָל שָׁאוּל - שלא נספד כהלכה, וְאֶל בֵּית הַדְּמִים - על אשר המית הגבעונים. וכי היכן מצינו בשאול שהמית הגבעונים? אלא מתוך שהרג נוב עיר הכהנים שהיו מספיקין להם מים ומזון, מעלה עליו הכתוב כאילו הרגן.

2. רד"ק שמואל ב פרק כא פסוק ח

בני מיכל - בני מירב היו אלא שמיכל גדלה אותה ונקראו על שמה כענין שני יולד בן לנעמי וכן הוא תרגום בני מירב דרביאית מיכל וכן הוא אומר אשר ילדה לעדריאל ומירב היא שהיתה אשת עדריאל לא מיכל כמו שכתוב על מירב והיא נתנה לעדריאל המחולתי וכן כתוב אלה תולדות אהרן ומשה ולא זכר אלא בני אהרן אלא שמש' גדלם ולמדס כאילו הם תולדותיו :

3. שמואל ב פרק טז

(ז) וְכֹה אָמַר שְׁמַעִי בְּקִלְלוֹ צֹא צֹא אִישׁ הַדְּמִים וְאִישׁ הַבְּלִיעַל: (ח) הַשֵּׁיב עֲלֶיךָ יְקֹזֵק כָּל דְּמֵי בֵּית שָׁאוּל אֲשֶׁר מָלְכְתָּ תַחְתָּיו וַיִּתֵּן יְקֹזֵק אֶת הַמְּלוּכָה בְּיַד אַבְשָׁלוֹם בְּנֵךְ וְהִנֵּךְ בְּרִעְתָּךְ כִּי אִישׁ דְּמִים אַתָּה :

פר' הגבעונים ושאל**4. רש"י שמ"ב כא:א**

על אשר המית את הגבעונים – כשהרג נוב עיר הכהנים, המית מהם שבעה, שני חוטבי עצים, ושני שואבי מים, ושמש וחזן וסופר, כך מפורש בגמרא ירושלמית בסנהדרין. ורבותינו אמרו: מתוך שהרג את הכהנים שהיו מספיקין להם מזון, העלה עליו הכתוב כאלו המיתם.

5. מלבי"ם שמואל ב פרק כא

ואני אומר כי אחרי נהרגו הגבעונים אשר נמצאו אז בעיר נוב, שעז"א אשר המית את הגבעונים, שפך שאול כאש חמתו גם על יתר הגבעונים הנמצאים בערי ישראל, וצוה לכלותם או לגרשם מן הארץ, אחרי שחשב עליהם כי ידם עם הכהנים המורדים, כי הם משרתי המזבח וכהני ה'. והגם שנשבע להם יהושע להחיותם, חשב כי הם הפרו ברית במה שמרדו במלך בשהם מיתר האמורי ואויבי ישראל וקוצים בכרם ה' צבאות, ועז"א ויבקש שאול להכותם בקנאתו לבני ישראל ויהודה. והגם שלא קמה עצתו, בכ"ז כבר נתנו להפקר, ועשו במ אש הישר בעיניו, והיו לבז ואין מציל, גולים ומגורשים, שעז"א ואשר דמה לנו ונשמדנו מהתיצב בכל גבול ישראל.

6. מהר"י קרא

והולך ומפרש מה ראה שאול להמיתם שהגבעונים לא מבני ישראל המה כי אם מיתר האמורי ובני ישראל נשבעו להם ויבקש שאול להכותם בקנאתו - לנקום נקמת בני ישראל ויהודה - מן העמים. וזה היה כשמלך על ישראל ויהודה, לא אבה לקבל עליו שבועה שנשבעו להם נשיאי העדה בדורו של יהושע להחיותם. כשבא שאול אמר שבועה זו נשבעו נשיאים ראשונים להחיותם אינה חלה עלי, מצוה היא לא תחיה כל נשמה כי החרם תחרימם. ויגרשם שאול וישמידם מהתיצב בכל גבול ישראל, ועבר על השבועה שנשבעו ראשונים וקבלו שבועה זו עליהם ועל בניהם להחיותם לדורות

7. רלב"ג שמואל ב פרק כא

(א) על אשר המית את הגבעונים - ידמה שכבר המית מהם בקנאתו לבני ישראל ויהודה כמו שזכר אחר זה ובקש להכותם כלם והשמיד מהתיצב בכל גבול ישראל כי הוצרכו לברוח ואחשוב שעשה זה בעבור התחבולה אשר הביאו בה נשיאי ישראל להשבע להם כמו שזכר בספר יהושע:

חילול ה'**8. רד"ק שמואל ב פרק כא**

ואף על פי שנראה כי לכוונה טובה עשה זה שאול נענש על המעש' הזה כי יהושע נביא ה' נתנם להיות חוטבי עצים ושואבי מים לבית ה' וכדי לקיים השבועה שנשבעו להם לא רצה להרגם אף על פי שבטעו' נשבעו להם כדי שלא יהיה בדבר חלול ה' כי יאמרו השומע'י הנה נשבעו להחיות' ואחר כך הרגו' אין שבועת ה' חשוב' בעיניהם ויהיה בדבר חלול השם וכל שכן בימי שאול שהרי כמה דורות היה להם שנשתקעו בישראל שהיה בהריגתם חלול השם גדול ושאל לא חשש לחלול השם על השבועה לפיכך נענש זרעו בדבר זה

9. רד"ק שמואל ב פרק כא

ואם תאמר מפני מה נענש זרעו במה שחטא הוא? יתכן כי אלו הבנים היו מההורגים הגבעונים גם יתכן כי לא היו אלה השבעה מההורגים שהרי קטנים היו אז ... אבל זה העונש לו /לא/ היה מידי אדם כי כשאמר הכתוב לא יומתו אבות על בנים ובנים לא יומתו על אבות לא אמר אלא במיתה בידי אדם שאין לבי"ד לענו' האב על הבן ולא הבן על האב אבל בידי שמים כתיב פוקד עון אבות על בנים וגו' והוא כשהבנים אינם צדיקים כמו שאמרו כשאוחזין מעשה אבותיהם בידיהם וזו המיתה אף על פי שהיתה בידי אדם במצות האל היתה והרי היא כמיתה בידי שמים